

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2-50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznaniha sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Krivica, izvršena nad Schmeidekom.

Kdo je Schmeidek? Eden izmed naših tovarišev, majhen — skoraj neznan po osebi. Toda ni vse majhno, kar je navidez neznan, in tudi Schmeidek moramo šteti med prve v naših vrstah!

Pred 15-letji je zapustil učiteljske in pred 12 leti je prišel na novo ustanovljeno šolo na Rovah. Kot mož dela, skromen v svojih željah in nadah, se je oprijel dela v preprostih Rovah z vso ljubeznijo. Mislil si je pač: Lepo je samo tam, kjer dobi mož zadoščenje v delu!

In Schmeidek je mož dela! Njegova šola, njegovi učni uspehi so bili vzor sošedom, njegov vrt pa stoji med prvimi v kamniškem okraju. Iz pustega, težkega ilovnatga sveta je napravil vrt, ki omili vsakomur poset rovske šole. Koliko dela, skrbi, ljubezni in stroškov je zadelanih v šolskem vrtu rovske — to ve ceniti samo tisti, ki je ta vrt videl in ki ve vrtno delo tudi soditi!

Schmeidek pa ni delal samo v šoli in na vrtu — delal je jako plodovito tudi v občini. Vodil je nekaj let na novo ustanovljeno mlekarico, tako da je bila glede gospodarstva prva v deželi, in ustanovil je tudi sadjarsko zadrugo. Ker pa je zahteval končno Schmeidek za svoje veliko delo pri mlekarici neznan zaslužek, mu nehvaležno ljudstvo tega ni pripoznalo, in od tedaj živi Schmeidek le šoli in vrtu.

Smoter mu je bil: »Tu ostaneš do svoje smrti.« — In po tem smotru je uravnal vse svoje delo! Izbral si je zato za družico svojega življenja domačinko, da bo bolje razumevala in pospeševala njegovo delo za občino. In res — razumevala ga je, kakor bi ga malokatera ženska mogla: delila je z njim zvesto skrb in nadlego.

»Tu ostaneš do svoje smrti!« Zato se ni strašil stroškov za napravo dvojih res uzornih ulnjakov, ni se strašil stroškov za napravo kokošnjaka in stoterih stvari, ki jih rabi vzoren gospodar, ki

meni zapustiti dom šele ob pozni smrti! Celo podstrešno sobo si je napravil na lastne stroške! Da, s težkimi novci si je napeljal ob stenah šolskega poslopja žičasto napravo, po kateri izpelje vzorne spalirje!

»Tu ostaneš do smrti!« Da, da — do smrti — ko bi klerikalnih hudobij ne bilo!

V rovski fari ni živel samo Schmeidek, ampak živi tudi katoliški župnik, ki je z zavistjo gledal, da živi v fari še nekdo, ki je večji po delih, kakor je on, to je — Schmeidek! Pa župnik manj kot učitelj? Ne, ne — to ni mogoče!

In začelo se je tisto podrobno skrivno in očitno delo proti učitelju. Schmeidek pa, svest si svojega dela, svest si, da je bil več kot zvest izpolnjevalec zakonov, se je drznil klerikalni oblasti oporekati! Ni zlezel pod klop — ne, temveč rabil je v svoji razburjenosti besede, ki so sicer sameobsebi malenkostne, izrečene na nepravem kraju pa so bile vendar zadosten vzrok tožbi zaradi žaljenja časti.

In Schmeidek je bil obsojen! Malenkostno sicer, a popolnoma zadosti za svoje nepremišljene besede! Če pa velja tudi v Turčiji: enkrat kaznovan, zadosti kaznovan! — ne velja to na Kranjskem!

Schmeidek je grešil, ker se je uprl klerikalni prepotenci! Župnik in učitelj ne moreta živeti skupaj! Eden mora proč — in ker nad župnikom nimamo oblasti — ergo: proč z učiteljem!

In res! Iztrgali so Schmeidka iz njegovega doma, z njegove njive, ki jo je obdeloval tako skrbno! Da, da — sejale je in negoval, ko pa gre pšenica v klasje — proč s Schmeidkom — žanje naj sadove kak koritar!

»Tu ostaneš do smrti!« — Tako ponavljaj svoje geslo, tovariš, kajne — in kar verjeti ne moreš, da je res, kar bi tudi v Turčiji ne bilo mogoče! Po tebi polje srd in divja obup, v očeh ti blišče solze, ko gledaš svojo dozorelo pšenico, ki jo pa požanje — kak koritar!

Pa zaman tvoj srd in obup in solze! Že enkrat kaznovan, moraš za svojo malenkostno nepremišljenost doživeti drugo neprimerno hudo kazen: iztrgali so te iz

tvoje dozorele pšenice na Rovah, pa te poslali v neobdelano ledino — na Krtino.

Schmeidek! Saj tam dobiš prav tako pust svet, kot si ga nekda dobil, v Rovah! Lahko se iznova znosiš in potiš, da iznova nova trpiš deset, dvanaest let, da iznova gledaš — zoreti sad!

Daj, daj, duša ubita, daj, če moreš!

Tako se je delila pravica Schmeideku — in tako se deli naprednemu učitelstvu! Še me se vprašujemo: Je li še zapisano nad portalom dunajskega gradu geslo: »Iustitia fundamētum regnorum?«

O, še je še — pa saj je tudi po vseh duhovniških knjigah zapisano, da je naša vera vera ljubezni, izvrševalec te ljubezni pa je duhovščina! Kako se izvršuje ta ljubezen, pa izkuša najbolj napredno učiteljstvo!

Toda — gospodje! — nikar ne mislite, da nas strete! Ne, ne! Posoda krivic se naglo polni, in kadar bo prepolna, takrat izbruhne vse na dan — in grehi storjeni na naših glavah, se bodo maščevali nad vami še v četrti rod!

„Edinosti“ in drugim, ki jim gre.

»Piccolo« je prejšnji teden prinesel poročilo okr. šol. sveta v Kopru. V tem poročilu je razbrati, da italijanski okr. šol. svet ne ovira otvoritve C. M. zasebne ljudske šole v Sv. Luciji pri Piranu, a da se mu čudno zdi, čemu se za otroke »par« slovenskih priseljencev odvarja hrvaška ljudska šola.

»Edinost« z dne 29. avgusta je nato v notici »Kako nesramno lažejo!« odgovorila, ali tako, da je sedla na besedi »par« in »priseljencev«, drugi važni moment, ki je za prospeh pouka merodajen, namreč zadevo o učnem jeziku bodoče šole, je pa potajila, da, celo smisel »Piccolovega« poročila je potvrdila s »par privandranili Slovanov«. Potem člankar v »Edinosti« našteva več popolnoma slovenskih (ne hrvaških!) vasi v Piranščini, ki so bile slovenske tudi tedaj, ko je Be-

nečan zapovedoval onemu delu Istre. Govori tedaj »Edinosti« člankar o Slo-

vencih. Kako pridejo sedaj ti nakrat do hrvaške ljudske šole, in če jim jo poklanja tudi družba sv. Cirila in Metoda za Istro? Ljubeznivosti narodno nestrpnih Lahov o »par privandrancev« (slovenskih n. b.) nas puste povsem hladne. Na take Lahom prirojene fraze je skoro škoda odgovarjati. Ali važnejša je nam zadeva glede učnega jezika. Za slovenske otroke je edino primeren slovenski učni jezik. Če so v Piranščini Slovenci doma, jim gre slovenska šola, nikakor pa ne hrvaška. Presenečeni smo sami, da bodo morali slovenski otroci v tej novoustanovljeni šoli sprejemati pouk v drugem negoli domačem, t. j. slovenskem jeziku in to celo po zaslugi C. M. družbe za Istro. Slovelec in Hrvat sta res »brat in brat«, ali prvi pogoj bratstva je, da drug drugemu ne vsiljuje svojega jezika. Borimo se li proti Nemcem in Lahom morda zato, da bomo na jugu prepuščali slovenske postojanke, in bodisi tudi bratu Hrvatcu? Za tako kavalirsko radodarnost smo menda le premaloštevilni! Sveta dolžnost družbe sv. C. in M. za Istro je tedaj, da uvede na tej svoji šoli v Piranščini slovenski učni jezik; če ji je namreč pri srcu napredek slovenske dece in Slovanstva v Istri. Ne vemo, kdo je imel pri ustanovitvi te šole in določitvi njenega bodočega učnega jezika glavno besedo, tudi o učnem jeziku te šole »Edinost« pred časom, ko je o šoli često pisala, nikoli ni znila jasne besede. Prosimo pa v imenu dece ki bo šolo obiskovala, in z ozirom na prospeh obeh slovanskih narodov v Istri, da se zadeva z učnim jezikom v tej šoli čimprej uredi po resničnih narodnih razmerah v Piranščini.

Nove odredbe za srednje šole na Hrvaškem.

Zagreb, 2. septembra 1912.

Nečavno je hrvaška vlada izdala nove odredbe za sprejem v srednje šole. V teh odredbah zopet predpisuje v posa-

LISTEK.

Ellen Keyeva — učiteljica.

(Konec.)

Kakor mu otopi razum in volja, istotako postane površen v svoji pravičnosti do sebe in do drugih, površen v svojem čustvovanju sploh. Vsa intelektualna vzgoja pa je brez pomena, če ji ni podlaga močno razvito duševno čustvovanje. Samo oni, ki je imel zmožnost vzljubiti samo nekaj ljudi tako globoko, da bi umrl zanje, samo oni je zmožen, da živi krasno življenje za mnogo drugih.

Rekli smo, da ni mogoče otroku, da bi razvil svojo osebnost in moči, ki spe v njej, če mora študirati vse predmete ob enem v določenih porcijah. In zato pravi Ellen Keyeva: Otroci si naj izbira predmete, ki ga zanimajo in za katere ima talent, sam in naj se poglubi nanje. Sam naj najde učenec pot, sam naj si poišče svoj smoter, kakor mu je dano, in potem bo tudi natančno vedel, česa se mu je lotiti, spoznal bo, v koliko so se mu razvile dušne moči, kako daleč bo mogel priti z njimi. Kar se tiče glavnih predmetov: zgodovine in zemljepisja, prirodoslovstva in matematike, bi se ne smeli nikdar poučevati vzporedno, ker poglob-

ljenje ni mogoče. Glavni učni pripomoček v tej moderni šoli je muzej. Toda tu ni učitelj, ki vodi celo tropo otrok kakor ovce od omare do omare, kot se godi pri nas. Ne, muzej ima za otroka šele takrat vrednost, če ga pozna iz lastnega raziskovanja. Šele takrat lahko reče učitelj učencu: Pojdi in si ogledaj, kar se tiče tvojega predmeta in preštudiraj natančno! Učitelju niti ne bo treba iti z njim.

Razen muzeja pripisuje Ellen Keyeva veliko vzgojno vrednost knjigam in umetnosti sploh. Vsaka šola naj bi imela veliko knjižnico, v katerih bi bile vse najznamenitejše knjige domačih mož in pa prevodi znamenitih pisateljev drugih narodnosti.

Vsi prostori namenjeni učencu, kakor tudi zunanost poslopja naj bi tvorili harmonično celoto, za vsako šolo zahteva tudi znamenitih slik ali vsaj kopij. Ker samo, ako otrok takorekoč živi v umetnosti, se mu more razviti iskrena ljubezen do umetnosti. Ako prouči umotvore do-dobra, tedaj samo si more ustanoviti samostojno sodbo o njih.

V tej šoli bi bili otroci približno do petnajstega leta. Gojenci bi bili pripravljani za življenje, in sicer nekateri s to, drugi z drugo stroko, in potem bi mogli vstopiti v uporabne šole, kakor jih imenuje Keyeva, šole za klasične studije, razne znanosti, za umetnost in rokodel-

stvo, za stanove in urade. Iz šole izgine vsa plašnost, ves strah za dosego smotra izgine, saj je ta obstal samo zaradi tega, ker ni učenec nikdar vedel, ali njegove moči zadostujejo, saj jih ni nikdar poizkusil; vse to bo minulo. Ne, šola bo imela takrat samo en smoter: narediti sebe nepotrebno in pustiti življenje in srečo na svoje mesto.

In v tej šoli tudi ne bo nobenih izpričeval, nobenih pohval; tudi izpitov ne bo, saj bo vendar vsak učenec sam deloval na to, da doseže samostojnost, da se izpopolni v tem, kar ga zanima. Samo, če si učenci sami zažele izkušenj, tedaj se te vrše, toda učenci se morejo javiti k izkušnjam popolnoma neodvisno drug od drugega.

Če pa samo malo mislimo na to, da bi se vse te sanje, ki jih sanja Ellen Keyeva, mogle kdaj uresničiti, tedaj moramo pred vsem vzgojiti učitelje v tem smislu. Patentirana pedagogika bi se morala umakniti individualni, in samo oni učitelj, ki bi se znal z otroki igrati, z njimi živeti, se učiti od njih in jih ljubiti, samo dotični bi smel biti aprobiran. Na učiteljsku bi mu bilo treba biti samo eno leto, že potem, ko je dovršil najvišje šole. Pri aprobaciji pa bi ne odločevala samo komisija, temveč v prvi vrsti otroci! Zakaj samo otroci vedo dobro, kdo jih razume in kdo jim hoče dobro.

Ej, in kašne načrte ima Ellen Keyeva še za učiteljstvo! Njeni učitelji bodo imeli le malo ur na dan, veliko miru in jako veliko plačo, da se bodo brez skrbi za obstanek lahko posvetili nadaljnim študijam. Službena doba pa bi znašala največ 20 let! Nikar pozabiti, da so to samo sanje, in Ellen Keyeva jih sanja daleč, daleč proč od Kranjske, najmanj tako daleč kakor je daleč solnce od zemlje!

Po preteku teh dvajsetih let stopijo potem učitelji v razsodišče na učiteljskih. Pripada jim tudi naloga, da vzame vsako leto vsak izmed njih nekaj, največ 5 gojencev učiteljskega s seboj na potovanje po domovini in tujini!

Zrelostno izpričevalo, oziroma zrelostni izpit gojencev odpade, saj si ga je prislužil v pogovoru s svojimi voditelji na potovanju in med vso učno dobo.

Ellen Keyeva pravi h koncu o svoji šoli: Moje sanje se ne bodo tako dolgo uresničile, dokler bodo države žrtvovale vse za militarizem. Šele kadar se konča to, takrat bo prodrlo spoznanje, da leži obramba države v šoli, v vzgoji otrok, vzgoji velikih individualnosti.

Vkljub temu pa, da se zde te sanje skoraj neizvedljive, vendar ni ostalo delo brez uspeha. Prvi so bili Angleži, potem Nemci, ki so ustanovili nekaj šol po tem principu.

meznih slučajih sprejemne izkušnje, ki jih je narodna vlada po nasvetu profesorjev in ravnateljev l. 1908. odpravila ter s tem dala lep zgled naprednosti naši učni upravi. Da se sedaj zopet uvaja sprejemna izkušnja, je znak hude reakcionarnosti. Že huje pa je, da se sprejemna izkušnja ne zahteva splošno, ampak le v »dvomljivih« slučajih. Obenem se ravnatelj srednjih šol nalaga, da ne sprejemajo dijakov, pri katerih moralne, zdravstvene ali gnotne (!) razmere ne nudijo sigurnosti, da bodo mogli dovršiti študije. S tem se daje ravnateljem, ki so seveda večinoma vladni zaupniki in morajo biti vladi na uslugo, moč, da odklanjajo dijake, ki bi mogli biti »nevarni«. Prepad med prostim narodom in inteligenco bo se še povečal, ker bo siromaku še težje pridobiti si boljše izobrazbo. Že zdaj na Hrvaškem jako malo kmetijskih in delavskih sinov študira. Ti so navadno najbolj »revolucionarni«, dočim so sinovi uradnikov že od doma dresirani na štreberstvo. Značilno je tudi, da se je šolnina na vseh srednjih in njim sorodnih šolah podvojila za one, ki nimajo na Hrvaškem ali Ogrskem domovinske pravice. A to še ni dovolj; takšni inozemci (n. pr. z Istre, Dalmacije ali Bosne) sploh ne morejo biti oproščeni šolnine! Kaj bi hrvaška vlada rekla, ako bi se dijakom iz banovine, ki v velikem številu obiskujejo avstrijske univerze, zlasti medicinsko fakulteto podvojila kolegnina? Ali hoče Cuvaj obdati svojo »komisarovino« s kitajskim zidom?

Ali ste že prijavili svoj pristop k društvu „Jubilejska samopomoč“? — Ako ne, storite to takoj v interesu svojcev!

Klerikalci — učiteljstvo — uradništvo.

Vsak trezno misleč človek bi moral misliti, da ni mogoče, da bi bil na Kranjskem še sploh kak učitelj ali uradnik pri klerikalni stranki. Kar počnejo zadnji čas klerikalci z učitelji in kakor se sovražno vedejo proti službeni pragmatiki državnih uradnikov, to bi menda vendar zadostovalo, da se odpro oči še tako zaslepljenemu učitelju in uradniku. Žal, da je med učiteljstvom in še več med uradništvom ljudi, ki za skledico leče prodajo vse svoje stancvske tovariše. V čast učiteljstvu moramo priznati, da je med učitelji več značajeve ostalo, kakor pa med deželnimi uradniki, akoravno žive učitelji v najhujšem preganjanju. Starejši učitelji so že v izjemnem stanju. V dobi nemškutarstva so bili tudi narodno-napredni učitelji zapostavljeni pri oddaji služb, a ne tako, kakor sedaj pri klerikalcih. V splošnem so pa nemškutarji jako mnogo storili za učiteljstvo in za šolstvo. Takratnim koritarjem torej ni bilo toliko zameriti, ako so se prodali, ker so s tem pač oškodovali svoje boljše kvalifikovane in starejše tovariše, nikakor pa niso škodovali s tem vsemu učiteljskemu stanu. Isto je bilo z uradniki. Sedanji koritarji so pa naravnost v pogubo vsemu učiteljskemu stanu.

Klerikalna stranka ni samo sovražno naprednim učiteljem, ampak šoli in učiteljstvu sploh. Ona pač plačuje izdajice, a ne iz ljubezni do njih, ampak samo zaradi tega, ker jih potrebuje. S pomočjo Slomškarjev sklepa postave, s katerimi

A zato, če so jih ustanovili na Angleškem, Francoskem in Nemškem, imajo še strašansko dolgo pot do Avstrije, posebno pa do Kranjske. In morda bi bilo pri nas najbolj treba reforme, reforme v vseh ozirih. Saj so nas zatirali povsod, na vseh krajih, tako da smo si časih komaj upali dihati, a skrito ni ostalo; morda je ravno to vzrok, da smo si vendar obdržali svoje mnenje. In sedaj smo si upali ven, čeravno je komaj teden dni tega, ko se nam je reklo, da naj nikar ne nastopamo, ker blamiramo sebe in njih. Njih namreč, ki so nas vzgojili. Izpričevalo so si dali s tem sami. Morda bi blamirali, a ne toliko sebe, kakor njih, če bi nastopili samo s tistim, kar so nam dali na pot v življenje oni.

Vzgojili smo se v mnogih ozirih sami, a ravno zato bomo znali vzgojiti učenčvo individualnost, da se bo zavedal svoje moči, kakor zahteva to Ellen Keyeva.

Sam naj si črta pot, po kateri mu bo hoditi, ljubi naj delo ne zaradi plačila, nego zaradi dela samega in zaradi svojih bližnjikov. Izpolnil bo svoj čas popolnoma, tako da bo lahko slednjič rekel: Vso moč sem uporabil, nič je nisem zapravil. Popisoval bo življenje resno, ljubil ga bo in imel bo moč, ga živeti. Ne bo ljubil smrti in ne bo imel vzroka zapuščati življenja, ki je lepo, in če mu ne bo lepo, si ga bo znal ustvariti lepega. V tem bo dobil svoj peklic in pomen.

utesnuje učiteljske pravice S pomočjo Slomškarjev odklanja predloge za izboljšanje učiteljskih plač. Kakor smo omenili, da je častno za napredne učitelje, ker v takih razmerah vztrajajo, tako moramo v sramoto vseh Slomškarjev priznati, da v nobenem drugem stanu izdajice niso tako nizko padle, kakor ravno učitelji. V vseh stanovih imamo brezznačajne ljudi, ki se hočejo koristiti na škodo drugih posameznikov. Kadar so pa splošne koristi dotičnega stanu na dnevnem redu, takrat se pa vendar zavedajo in izkušajo škodo zabraniti. Pri Slomškarjih pa njih voditelja prostodušno glasujeta za vse predloge, ki oškodujejo ves učiteljski stan. Ko sta bila izvoljena za poslanca, so klerikalci vpili, da so s tem pokazali, kako prijatelji so učiteljstvu, ker so jim dali dva zastopnika. Ako jih pa sedaj kdo opomni, kako je mogoče, da učitelja-poslanca glasujeta proti učiteljskim interesom, pa kratko odgovore, da jih niso volili učitelji, ampak ljudstvo. Radi bi vedeli, kateri poslanec-duhovnik bi glasoval proti interesom duhovščine in bi potem rekel, da ga niso volili duhovniki, ampak ljudstvo. To je pa tudi skrajno neljubo Slomškarjem, ako se jih vpraša, kako morejo biti pri stranki, ki deluje v pogubo vsega učiteljstva in ki sili celo njih tovariševoditelja, da morata proti njih interesom glasovati. Pri tem se jako radi poslužujejo izgovora, da tudi liberalna stranka ni nič storila za učitelje. Tudi to se jim mora pojasniti, da brez laži in zavijanja niti živeti ne morejo. Res je, da so bili med liberalnimi poslanci tudi možje, ki niso bili posebno naklonjeni učiteljskim težnjam. Res je pa tudi, da niso sami imeli nikdar večine v deželnem zboru in da so storili, v kar so veleposestniki privolili. Največja zasluga napredne stranke pa je, da imamo osebni status. Kaka krivica bi se učiteljem zgodila, ako bi bil krajevni status. Priznati pa tudi moramo, da takrat, ko je bil sklenjen osebni status, nismo bili tako na slabem kakor smo danes. Od tistega časa so se življenske potrebnosti podražile najmanj za 100 odstotkov. Naj nam klerikalci zvišajo vse naše istočasne dohodke za 100 odstotkov, in videli boste, da bomo prav zadovoljni.

Vabilo na

XXVII. redno veliko skupščino

„Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“ v nedeljo 22. septembra 1912 leta ob 11. uri dopoldne v Trstu v veliki dvorani „Narodnega doma“ (Piazza della Caserma šte. 2).

Vzpored.

1. Nagovor prvomestnika.
2. Tajnikovo poročilo.
3. Blagajnikovo poročilo.
4. Poročilo nadzorništva.
5. Volitev članov v družbeno vodstvo.¹
6. Volitev nadzorništva (5 članov).²
7. Volitev razsodništva (5 članov).³
8. Slučajnosti.⁴

Vodstvo „Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“, dne 27. avgusta 1912.

¹ Iz vodstva izstopijo letos gg.: Aleksander Hudovernik, dr. Janko Šleibinger in Ivan Vrhovnik, odpovedal pa se je g. dr. Gregor Žerjav. Voliti je torej štiri odbornike za dobo treh let, enega za dobo enega leta.

V odboru ostanejo še gg.: Fr. Črnagoj, dr. Ernest Dereani, dr. Ivan Merhar, Fr. Pahernik, Matija Prosek, Andrej Senekovič, Luka Svetec, dr. Ivan Tavčar.

² V nadzorništvu so bili gg.: dr. Fran Ilešič, dr. Alojzij Lavš, dr. Vladimir Ravnihar, Matija Rode, Miloš Stibler.

³ V razsodništvu so bili gg.: dr. Vinko Hudec, Jakob Kogej, dr. Fran Rosina, dr. Fran Tekavčič, dr. Karel Triller.

⁴ Do dne 27. avgusta t. l. so podani predlogi, o katerih bo sklepala velika skupščina: a) za Stajersko se ustanovi mesto posebnega potovalnega učitelja; b) glavna skupščina se deli v zaupno in manifestacijsko zborovanje; c) tajnikovo in blagajnikovo poročilo naj se izroči tiskano delegatom 14 dni pred veliko skupščino.

Dostavek: Dne 21. septembra ob 7. uri zvečer bo zaupno zborovanje po § 2. društ. zak. v veliki dvorani „Narodnega doma“ v Trstu, h kateremu je dostop dovoljen samo proti osebnemu povabilu. Za pokrovitelje in podružnične delegate veljajo „glasnice“, ki so jih dobili za veliko skupščino, obenem tudi kot legitimacije k zaupnemu zborovanju.

V pomislek.

Ah, besede! One izzvenijo! Delo le nas približuje večnosti!

Večnost pa je vendar to, po čemer vsak človek na skrivnem hrepeni!

Zaradi nam neugodne političske konštelacije se je vprašanje o slovenskem vseučilišču, kjer bi se osredotočila narodna znanost in na njeni podlagi ustvaril narodni vzgojni vzpored, pomaknilo v daljino bodočnost. Prisiljeni smo svojo vzgojo na drugi način pospeševati.

Vsak posameznik pride enkrat v življenje — če namreč ni pretop! — po krajši ali daljši križevi poti do samovzgoje. In

samovzgoja je pa vendar cvet, ideal vse vzgoje.

Isto je pri narodih. Tudi oni morajo enkrat začeti s samovzgojo, zakaj drugače utonejo v morju človeštva. Oni narodi pa, ki nimajo te moči v sebi, imajo napisano smrtno obsodbo že v svojih očeh in kdo ve, če že ni blizu eni vek, ki jim bo pel — miserere. Naš narod pa kaže vendar toliko žilavosti pri zidanju razdrenih najnaravnejših postav, pripadajočih vsakemu bitju eo ipso, torej ima bodočnost! Za to se pa mora že vendar enkrat začeti intenzivnejše vzgajati v lastnem duhu, ne samo v lastnem jeziku. Saj je že Tolstoj dejal:

„Sola je dobra samo tedaj, če se seznanji z vsemi zakoni, po katerih živi narod.“

Vsi narodi to že davno upoštevajo. Poglejmo na primer samo sosede Italijane ali Nemce! Če je še tako ničevostni znak naroda, a povzdiguje se kot bivstvo, svetinja.

Samo mi Slovenci se vzgojujemo še zmeraj po diktatih moči, ki ne izhajajo iz naroda, dasi dobro vemo, da rabi naša narodna psiha nekaj drugega nego italijanska, nemška itd. Obdani smo res od težkega obroča, toda od juga nam sije izza merskih temin še blagodejen žarek upanja in v sebi še čutimo moč.

Zaraditega pa: sestavimo si lastni vzgojni program!

To je sicer jako težko, a če pomislimo, koliko je slovenskih profesorjev, učiteljev in drugih, ki bi k temu lahko veliko pripomogli, se nam ni treba ničesar bati.

V svojih društvih in potom svojih glasil bi začeli polagoma zbirati kamenčke in če bi vztrajali, nastane v kratkem iz tega lep dom, ki nam bo v ponos in čast. Pri tem pa moramo pomisliti, da je največja moč naše duše v čuvstvu in da bi bilo treba umstveno in voljno stran duše malo bolj izobraziti. V poštrevzemimo samo vprašanja: Kaj smo? Kam hočemo? Kako bi prišli tja?

Am, da ne pridejo te besede do gluhih ušes!

Začetek šolskega leta se bliža. Slovenski starši, bodi Vam geslo: Slovenski otrok v slovensko šolo!

Iz naše organizacije. Goriško.

Tolminko učiteljsko društvo ima svoj redni občni zbor dne 8. septembra ob 10. uri dop. v Kobaridu. — Nadejaje se številne udeležbe, pričakujemo zlasti onih, ki dosedaj le od strani gledajo naše društvo. Odbor.

Književnost in umetnost.

»Zvonček«. Vsebinska 9. številke: 1. Fran Žgur: Poletna. Pesem. 2. Kimavec. Vinjeta 3. Kristina Kešetova: Povest vrtnice se lastovice. 4. Nova obrtna šola v Ljubljani. Podoba. 5. Fran Žgur: † Frančišku Ks. Troštu. Pesem. 6. Maja: Kralj vseh kraljev. Pravljica. 7. Tone Rakovčan: In v čolnček... Pesem. 8. Po sadje. Podoba. 9. M. K.: Pogovor vrabcev. 10. Tone Rakovčan: Otožna. Pesem. 11. Kristina Kešetova: Moj najljubši učni predmet. 12. Na obisku pri stari materi. Podoba. 13. Ivo Trošt: Leseni Jakob. 14. Čmrlji. Podoba. 15. I. E. Rubin: Stepanovo sanje. 16. Fran Žgur: Nevihta. Pesem. 17. Tone Rakovčan: Narodna. Pesem. 18. Pouk in zabava: J. K. Demant. — Rešitev in rešilci. — Kotichek gospoda Doropoljskega.

»Popotnik«. Vsebinska 8. številke: 1. Pav. Flere: Delovna ali dejavnostna šola. (Dalje). 2. Anton Skala ml.: Slovenski pesniki in pisatelji. 3. Ana Pfeifer: Prosto spise v I razredu. (Konec). 4. Dr. Iv. Lah: Uvod v jožefinsko šolstvo. (Dalje). 5. Razgled. Pedagoški paberki. Šolska higijena. Šolske in učiteljske vesti. Srednje in višješolski vestnik. Inostransko šolstvo. Prosvetna krenika. Razne vesti. Mala poročila.

Zemljopisni atlas za narodne osnovne ali pučke šole. Sestavili Franjo Peyer in Stjepan Širola. — Prema pedagoškom principu: »Od bližega daljnemu, od poznatoga nepoznatomu«, koji vrijedi naročito u osnovnoj ili pučkoj školi, sastavljen je »Zemljopisni Atlas«, koji je izišao u drugom izdanju — upotpunjen i usavršen tako, da može stati o bok najboljim modernim, reformnim školskim atlasima. — »Zemljopisni Atlas«, koji su pregledali naši najvidjeniji stručnjaci, a na čelu im kr. sveučilišni profesor Dr. Hinko pl. Hranilović, te izrekli pohvalni svoj sud, — sadržajem je bogat, opremom ukusan, a cijena mu je umjerena. — »Zemljopisni Atlas« sadržaje: Geografske elemente u 32 kolorirane slike, da se djeca najprije upoznaju s kartografskim znakovima i priuče čitati zemljovidni nacrt. Kako zem-

ljopisna obuka počinje sa školskom sobom, počinju i karte u ovom »Zemljopisnom Atlasu« sa školskom sobom, školom i okolinom škole. Iza toga dolazi najnoviji tlocrt glavnoga zemaljskoga grada Zagreba, a onda se nižu redom karte: Kraljevine Hrvatska i Slavonija u većem mjerilu i to dvije karte, jedna: oro- i hidrografska, a druga: politička. Hrvatska, Slavonija, Dalmacija, Herceg - Bosna i Istra. Austro-Ugarska. — Evropa i Planioglobi. Sve su karte izvedene najtočnije modernom kartografskom metodom, te su tiskane u sedam boja tako, da će zadovoljavati i higijenskim propisima. No da »Zemljopisni Atlas« prikaže što više zorno naše krajeve i prijedjele, dodano mu je oko 60 krasnih fotografskih snimaka iz svih krajeva Hrvatske i ostaloga svijeta, prikazane su najznameniteje crkve i manastiri, historijski spomenici, spomenici zaslužnih ljudi, kao i narodne noše u koloriranim slikama iz svih krajeva Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Herceg-Bosne i Istre, ukojima će »Zemljopisni Atlas« moći u školama poslužiti kao izvršno pomagalo kod zemljopisne obuke. A da i spoljašnošću svojom bude djelo ukusno opremljeno, priredjen je krasni naslovni list u hrvatskoj narodnoj ornamentici i koloriranim grbom kraljevina Hrvatski i Slavonije, koje su slikovito prikazane i tu u posve malom mjerilu. Već prvo izdanje našega »Zemljopisnoga Atlasu« pripustila je visoka kr. zemalj. vlada, odio da bogostovlje i nastavu, u Zagrebu svojom naredbom od 30. rujna 1904, broj 15.530, za porabu u nižim pučkim, opetovnim i šegrtškim školama, a od onda je sva velika naklada potpuno rasprodana. Nakon povoljne i pohvalne stručnjačke, ocjene ovoga usavršenoga i popunjenoga »Zemljopisnoga Atlasu« bila bi izlišna svaka preporuka, to više, jer mu je udarena niska cijena od K 1.80, da ga mogu nabaviti i siromašniji učenici. Sve narudžbe za »Zemljopisni Atlas« neka se uprave na kartografa Franju Peyera u Zagrebu (Prilaz Djure Deželića, 69). Kod većih narudžba daje se i popust.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrov na zadruga s omejenim imetvom.

Promet do konca avgusta K 125.967-75.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2. 8. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v postnih znakih. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znakov se ne odgovarja.

Obrambni vestnik.

** O razpustu strokovnih organizacij francoskega učiteljstva smo poročali v zadnji številki. Navedli smo vzroke, ki so dovedli vlado do tega, da je te organizacije razpustila. Tudi smo povedali, zakaj je šlo učiteljstvo v te sindikate. — Istočasno z nami poroča o tem dogodku tudi »Slovenec« ter piše končno takole: »Nepatriotične izjave francoskih učiteljev in pa združenje z revolucionarnimi delavskimi organizacijami, so vendar zgagnile tudi vlado in naučnega ministra, da sta stopila brezverskim in revolucionarnim učiteljem ostrejšje na prste, kot nava-jamo uvodoma. Znano je, francoska Confédération generale du travail že leta središče antimilitaristične propagande, da so bili njeni člani zaradi te propagande neštetočkrat že v ječah, da je njeno časopisje neštetočkrat zaplajeno in da policija stalno nadzira delavsko borzo. S tem, da je učiteljski sindikat postal član te organizacije, ga francoska vlada obtožuje, da hoče prenesti antimilitaristično akcijo in odgajati mladino v nepatriotškem duhu. Da ta domneva ni brez podlage, je iz navedenega razvidno. Razvidno pa je tudi, da postaja francoski narod sit revolucionarnih francoskih brezvercev in da ni daleč čas, ko bodo za katoliško cerkev v tej državi prišli lepši časi.« Prosimo svoje čitatelje, naj naš v zadnjem listu objavljeni članek še enkrat prečitajo in naj prečitajo vse tiste notice, kolikor smo jih doslej priobčili o organizaciji francoskega učiteljstva; vse to naj primerjajo z gorenjimi, iz »Slovenca« dobesedno citiranimi besedami, potem bodo razumeli stavek, ki z njim zaključuje sobotni »Slovenec« svoje poročilo in ki se glasi doslovno tako: »Pripomniti je samo še, da so te francoske učiteljske sindikate naši liberalni listi vedno hvallili in se je svoj čas »Učiteljski Tovariš« zanje zelo navduševal.« Naš odgovor na to »Slovenčev« denuncijacijo označuje ena sama beseda, pa še ta ni slovenska Glasi se: Šuft!